

Розділ II. Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Луганської області (SWOT-аналіз)

2.1. Результати SWOT-аналізу

Узагальнення тенденцій розвитку, проведення детального аналізу всіх господарських галузей регіону дозволили виокремити ключові внутрішні сильні та слабкі сторони, а також зовнішні фактори середовища (загрози та можливості), які здійснюють вплив на розвиток Луганської області.

SWOT-аналіз Луганської області був актуалізований на засіданні робочої групи 07 листопада 2025 року, виходячи з матеріалів дослідження соціально-економічного стану території та залучення до процесу місцевих експертів, науковців, працівників органів влади різних рівнів.

Таблиця 1. SWOT – аналіз Луганської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Велика територія області та багаті мінерально-сировинні ресурси і наявність значних площ родючих земель сільськогосподарського призначення: 10 місце в Україні за площею серед областей України (26,7 тис. кв. км, 4,4 % території України), запаси кам'яного вугілля, нерудних копалин, будівельних матеріалів; історична спеціалізація вугільної, хімічної та металургійної галузей; значні площі чорноземів, сприятливі умови для розвитку сільського господарства. До 2014 року область займала провідне місце в Україні, забезпечуючи близько 43 % обсягу видобутку кам'яного вугілля. 2. Традиційна довоєнна економічна спеціалізація області базувалась на переробній промисловості: у структурі обсягів реалізованої промислової продукції 63,5 % становила продукція переробної промисловості (2012 рік) представлена підприємствами з виробництва коксу та продуктів нафтопереробки, машинобудування, хімічної, нафтохімічної, харчової, целюлозно-паперової, легкої промисловості та будівельних матеріалів. Найбільша питома вага припадала на металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів (25,5 %), машинобудування (11,8 %), виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (9,2 %), виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення (7,7 %) та інші. 3. До війни Луганська область посідала провідне місце серед регіонів України за обсягами реалізації промислової продукції та	1. Географічне розташування Луганської області та її природні фактори сприяли швидкому сухопутному вторгненню РФ на територію підконтрольної частини області: наявність кордону з російською територією (загальна довжина кордону із РФ в межах Луганської області становить 39 % загальної довжини українсько-російського кордону), наявність вже окупованих територій з 2014 року (ОРЛО — так звана «ЛНР»), які створили плацдарм для повномасштабної агресії 2022 року, звідки здійснювалися перекидання військ. Відсутність природних бар'єрів (гір, великих річкових систем чи густих лісів) на кордоні з РФ зробили Луганську область відкритою для агресії 2. Майже вся територія Луганської області тимчасово окупована внаслідок повномасштабного військового вторгнення РФ в Україну 24.02.2022: відповідно до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 28.02.2025 № 376, 16 селищ/сіл Луганської області віднесено до територій активних бойових дій, а інша частина області – до тимчасово окупованих територій. 3. Значні руйнування дорожньо-транспортної інфраструктури внаслідок повномасштабного вторгнення. За попередньою інформацією, на території області зруйновано та пошкоджено 485 км автомобільних доріг загального користування державного значення, понад 2 000 км місцевого значення, а також значна частина вулиць і доріг міст та інших населених пунктів. Зафіксовано руйнування 26 автодорожніх мостів. Підприємства транспорту втратили матеріально-технічні бази, рухомий склад,

виробляла 6,2 % усієї реалізованої продукції України (2012 рік), 5-е місце після Донецької, Дніпропетровської, Запорізької областей та м. Київ. Протягом 2018-2021 років промисловим комплексом області, який знаходився на підконтрольній українській владі території, поступово нарощувалися обсяги виробництва, а підприємства виходили на заплановані показники діяльності.

4.Інституційна стійкість управління. Попри окупацію території, Луганська ОВА, військові адміністрації населених пунктів області продовжили роботу в евакуації. У 2022 році утворено 26 військових адміністрацій територіальних громад, які до 24.02.2022 року знаходились на підконтрольній Україні території і вимушено стали переміщеними юридичними особами до інших регіонів України. Налагоджено дистанційне управління, цифрові сервіси, співпраця з міжнародними донорами, забезпечено роботу Хабів по наданню послуг та підтримки ВПО з Луганської області.

5.Збереження людського потенціалу області (ВПО), створення мережі Хабів по обслуговуванню ВПО на базі військових адміністрацій: на 01.09.2025 за даними ДП «Інформаційно-обчислювальний центр Мінсоцполітики України» 408,9 тис. осіб із Луганської області зареєстровано як ВПО в інших регіонах України (19,4 % від кількості постійного населення на 01.02.2022), з них 201,0 тис. осіб перемістилися після 24.02.2022. На базі військових адміністрацій в Луганській області (в тому числі за підтримки міжнародної технічної допомоги) створено Хаби по обслуговуванню ВПО з Луганщини, в яких можна отримати послуги: гуманітарна, психологічна, соціальна допомога, навчальні програми тощо.

6. Луганська область проводить активну міжнародну діяльність, за ініціативи Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України в Луганській області створено Регіональний офіс міжнародного співробітництва. Найбільшими міжнародними партнерами Луганської області у розвитку за загальною кошторисною вартістю проєктів МТД у 2024 році були: США, частка становить 63 % та Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії з часткою у 13 %. Іншими країнами-донорами області виступають ЄС, Швейцарія, Швеція, Нідерланди, Канада.

трудові колективи тощо. У 2014 році ЛОКП «Міжнародний аеропорт Луганськ» зазнало значних пошкоджень і руйнувань та не може використовуватися для забезпечення авіасполучення.

4.Забруднення території Луганської області вибухонебезпечними предметами. З 2014 року Луганська область стала епіцентром бойових дій, відповідно до Четвертої швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) станом на 31 грудня 2024 року 26684 км² вважається імовірно забрудненою територією вибухонебезпечними предметами та потребує проведення робіт з гуманітарного розмінування. Обчислена вартість гуманітарного розмінування становить 8034,2 млн дол. США.

5.Втрата людського капіталу, демографічний спад і міграційна криза, яка особливо поглибилась в період повномасштабного вторгнення РФ: чисельність населення поступово зменшувалась до війни за рахунок негативного природного прироста та негативного сальдо міграції. Під час війни ситуація різко погіршилась через масовий виїзд населення із Луганської області в інші регіони України та за кордон. 408,9 тис. осіб із Луганської області зареєстровано як ВПО в приймаючих громадах інших регіонів України, з них 201,0 тис. осіб перемістилися після 24.02.2022.

6.Значні пошкодження та руйнування енергетичної інфраструктури під час повномасштабного вторгнення РФ: понад 539 об'єктів електроенергетики (ПЛ 110 кВ, ПЛ 35 кВ, ПС 110 кВ, ПС 35/10 кВ, ТП 10/0,4 кВ), понад 2000 км повітряних ліній; понад 1400 км газопроводів та 136 газорегуляторних пунктів. Відповідно до Четвертої швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) станом на 31 грудня 2024 року потреби у відновленні сфери енергетики та видобування корисних копалин області складають 123,7 млн дол. США. Обсяг завданої шкоди по області оцінено в 322 млн дол. США.

7. Промислове виробництво Луганської області у 2014 році зменшилося у 5 разів, майже 75 % промислового потенціалу залишилось на непідконтрольній українській владі території області. На підконтрольній українській владі території Луганської області у 2014 році здійснювали виробничу діяльність 485 промислових підприємств, з них: великих (9), середніх (104) та малих (372). Основні підприємства були зосереджені у містах Северодонецьку, Рубіжному, Лисичанську, Попасній, Кременній. Внаслідок широкомасштабної збройної агресії проти України економіка області зазнала суттєвих втрат у сфері промисловості. Станом на 01.07.2025 є інформація щодо пошкодження або руйнації 146 об'єктів промисловості. Відповідно до

7.Стійкість освітньої системи Луганської області. Освітні заклади, переміщені на підконтрольну українській владі територію, відновили діяльність. У 2024 році кількість ЗДО - 16 (360 вихованців), ЗЗСО – 83, з них 82 здійснюють освітній процес у дистанційному режимі (20233 учні, з яких 7694 перебувають на тимчасово окупованих територіях). На підконтрольну українській владі територію тимчасово переміщені та дистанційно здійснюють освітню діяльність 9 закладів П(ПТ)О (1,4 тисяч здобувачів освіти), 16 закладів (3,8 тис. здобувачів освіти) фахової передвищої освіти області продовжили освітню діяльність у відносно безпечних регіонах України на базі закладів-партнерів, продовжили діяльність 5 закладів вищої освіти області (11,9 тис. здобувачів освіти).

8. Відновлено роботу закладів охорони здоров'я на територіях інших областей України, на сьогоднішній день працює 37 закладів первинної, вторинної ланки та закладів обласного підпорядкування

9.Відновлено діяльність 49 закладів культури, зокрема 7 обласного підпорядкування, на підконтрольній території України, що дозволяє забезпечити безперервність культурного процесу та продовження надання культурних послуг населенню регіону.

10.Молодь за українську освіту. За офіційною інформацією Уповноваженого Верховної Ради з прав людини Дмитра Лубінця 11 тисяч дітей із ТОТ у 2024 році стали студентами українських закладів вищої освіти проти 2023 року - лише 1,6 тис. осіб. Такий значний приріст спричинений тісною співпрацею держави та громадських організацій, які активно інформують та допомагають молоді ТОТ отримати освіту в Україні. Забезпечується робота на підконтрольній території України 2 обласних комунальних установ: Луганський обласний центр підтримки молодіжних ініціатив та соціальних досліджень у м. Київ та Луганський обласний центр соціокультурної адаптації молоді з інвалідністю у м. Полтава. Проведена робота в напрямку створення нових молодіжних платформ (просторів, центрів, ХАБів).

11.Громадський і волонтерський потенціал області. У 2022–2024 рр. діяла велика кількість ініціативних груп та громадських об'єднань, які займалися гуманітарною допомогою, волонтерською та благодійною допомогою ВПО, військовим, ветеранам, вразливим

Четвертої швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) станом на 31 грудня 2024 року потреби у відновленні сфери торгівлі та промисловості області, до якої відноситься промисловість, складають 1,070 млрд дол. США. Обсяг завданої шкоди по області оцінено в 681 млрд дол. США. Прямі збитки сягнули 641,3 млн дол. США.

8.Втрати агропромислового комплексу області. Станом на 01.07.2025 відомо про руйнування або пошкодження 41 сільськогосподарського об'єкту. Кількість сільськогосподарських угідь, що підлягають огляду на забруднення вибухонебезпечними предметами, становить 1908,9 тис. га. Відповідно до Четвертої швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) на 31 грудня 2024 року потреби у відновленні сільськогосподарської сфери області складають 3,990 млрд дол. США. Обсяг завданої шкоди по області оцінено в 1,750 млрд дол. США. Прямі збитки сягнули 2,793 млн дол. США.

9. Повна втрата телекомунікаційної сфери, діяльності українських медіа, українських операторів мобільного та поштового зв'язку на території області. Необхідність повного відновлення об'єктів телекомунікаційної сфери після деокупації території Луганської області: будівництво радіотелевізійних передавальних станцій, встановлення веж мобільного зв'язку, будівництво стаціонарних відділень поштового зв'язку; відновлення діяльності регіональних медіа. Потреби у відновленні сфери телекомунікацій та цифрових технологій області, до якої відноситься інфраструктура зв'язку, складають 430,6 млн дол. США. Обсяг завданої шкоди по області оцінено в 191,2 млн дол. США. Прямі збитки сягнули 185 млн дол. США.

10.Пошкодження та руйнування житлово-комунального господарства, особливо в населених пунктах, де проводились активні бойові дії (мм. Попасна, Золоте, Гірське, Щастя, Кремінна, Рубіжне, Сіверськодоноцьк, Лисичанськ та прилеглі до них території). Відповідно до Четвертої швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) станом на 31 грудня 2024 року потреби у відновленні житлової інфраструктури області складають 7,123 млрд дол. США. Обсяг завданої шкоди по області оцінено в 5,136 млрд дол. США. Прямі збитки сягнули 1,227 млрд дол. США.

11.Значні руйнування освітньої інфраструктури: пошкоджено та/або зруйновано 328 об'єктів сфери освіти: 66 об'єктів дошкільної освіти; 212 об'єктів закладів загальної середньої, позашкільної та фахової передвищої освіти; 50 об'єктів закладів вищої освіти. Відповідно до Четвертої швидкої оцінки завданої

групам населення. У 2022–2024 роках внутрішньо переміщені особи з Луганщини створили мережу із громадських організацій, зокрема: «Агенція сталого розвитку Луганщини», «Місто Сєвєродонецьк», «Схід-SOS», «ПереМога Луганщини». Ці організації стали інструментом збереження горизонтальних зв'язків і взаємопідтримки.

12.Багата культурна та історична спадщина області в системі українських цінностей та української ідентичності. Незважаючи на те, що Луганська область належить до групи старопромислових регіонів, вона має всі шанси перепозиціонувати себе на національному рівні на підставі історичних цінностей, культурних традицій та туристичних послуг як історично-привабливий регіон України.

13.Впровадження ефективної регіональної політики, направленої на формування системи національної стійкості, кризового управління та патріотичного виховання для запобігання повторної агресії та надзвичайних ситуацій, ефективне стратегічне та кризове планування, впровадження комплексу заходів, направлених на реалізацію першочергових завдань після деокупації області. Органи влади області та громад адаптувалися до дистанційного управління, забезпечили безперервність функцій навіть за умов втрати територій

14. Формування нової Луганської регіональної спільноти у вигнанні на принципах потужної ідентичності, соціальної згуртованості та патріотизму. Попри тривалу окупацію частини територій і повну військову окупацію області у 2022 році, мешканці Луганщини зберегли високий рівень самоідентифікації, громадянської свідомості та взаємопідтримки. Соціологічні дані та результати опитувань серед внутрішньо переміщених осіб (ВПО) із Луганської області свідчать про зміцнення української ідентичності та формування нової регіональної спільноти у вигнанні на принципах: поєднання місцевого патріотизму з українською національною самоідентифікацією; усвідомлення досвіду втрати території як стимулу для відновлення; готовність долучатися до післявоєнного розвитку Луганщини.

15. Збереження Луганської реєстрації суб'єктами господарювання Луганської області. За інформацією Головного управління статистики у Луганській області у 2024 році загальна кількість діючих суб'єктів

шкоди та потреб на відновлення (RDNA4), станом на 31 грудня 2024 року потреби у відновленні сфери освіти та науки області складають 2,749 млрд дол. США. Обсяг завданої шкоди по області оцінено в 1,243 млрд дол. США. Прямі збитки сягнули 217,8 млн дол. США.

12.Втрата освітнього та наукового потенціалу області: близько 60% викладачів переміщено або евакуйовано у 2022–2023 роках; понад 30% науковців працевлаштувалися в інших регіонах України або за кордоном; у частини ЗВО припинено наукову діяльність через відсутність лабораторної бази та наукового обладнання; втрата зв'язків між ЗВО, ФПО та роботодавцями області, що унеможливило проведення прикладних досліджень та інноваційних проєктів. Також відзначається відсутність кризових психологів і консультантів для підтримки переміщених педагогів.

13.Пошкодження та руйнування будівель закладів охорони здоров'я. За наявною станом на 01.07.2025 інформацією пошкоджено або знищено 235 будівель. Відповідно до Четвертої швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) станом на 31 грудня 2024 року потреби у відновленні сфери охорони здоров'я області складають 1,040 млрд дол. США. Обсяг завданої шкоди по області оцінено в 194,4 млн дол. США. Прямі збитки склали 1,089 млрд дол. США. Багато медичних працівників виїхали за кордон, що додатково знизило доступність медичних послуг. Нестача медичного обладнання, що впливає на здатність надавати життєво необхідні медичні послуги.

14.Погіршення ситуації із наданням соціальних та реабілітаційних послуг: скорочення кількості об'єктів соціального захисту населення: центрів соціальних служб (3 - проти 7 у 2021 році), територіальних центрів соціального обслуговування/надання соціальних послуг (3 - проти 7 у 2021 році), центрів з надання соціальних послуг (7 проти 16 у 2021 році), центрів соціальної реабілітації (3 - проти 6 у 2021 році), часткова або повна втрата поточної та архівної інформації щодо діяльності служб і закладів. Кількість осіб, які потребують таких послуг постійно збільшується, а відновлені установи надають обмежений перелік послуг (від 5 до 8 типів послуг проти 15–18 у 2021 році). Відповідно до Четвертої швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) станом на 31 грудня 2024 року потреби у відновленні сфери соціального захисту і засобів до існування області складають 25,9 млн дол. США. Обсяг завданої шкоди по області оцінено в 17,3 млн дол. США. Прямі збитки сягнули 1,6 млн дол. США.

15. Будівлі та приміщення закладів культури та спорту зазнали різного рівня руйнувань та

господарювання склала 2613 одиниці, серед яких – 207 підприємства (юридичні особи) та 2406 фізичних осіб-підприємців (ФОП). В свою чергу, протягом 9 місяців 2025 року створено 323 нових суб'єктів господарювання (15 юридичних осіб та 308 ФОП).

16. Збереження агропромислового комплексу області через релокацію агропромислових підприємств в інші регіони України. Відновлено роботу 147 сільськогосподарських підприємств Луганської області, які перепрофілювали свою діяльність із виробництва сільськогосподарської продукції на її перероблення.

пошкоджень. Станом на 01.07.2025 з відкритих джерел відомо про пошкодження не менш ніж 208 об'єктів закладів культури області (встановлення точної кількості неможливо через окупацію територій області). Відповідно до Четвертої швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) станом на 31 грудня 2024 року потреби у відновленні сфери культури та туризму області складають 692,5 млн дол. США. Обсяг завданої шкоди по області оцінено в 284 млн дол. США. Прямі збитки сягнули 83 млн дол. США. Зруйновано й пошкоджено Льодовий палац спорту, стадіони, басейни, спортивні комплекси, бази дитячо-юнацьких спортивних шкіл, навчальних закладів, спортивні майданчики, які розташовані в громадах області.

16. Втрата бізнесу та ділових кіл регіону через перереєстрацію суб'єктів підприємництва в інших регіонах України. За даними Головного управління Державної податкової служби у Луганській області в період з 24.02.2022 по 01.07.2025 перемістились в інші куточки країни та перереєструвались за місцем здійснення діяльності 4023 суб'єкта підприємницької діяльності. Із загальної кількості перереєстрованих суб'єктів – 636 юридичних осіб та 3 387 ФОП.

Можливості	Загрози
1.Закінчення війни та деокупація Луганської області, відновлення контролю української влади над територією області, відновлення системи управління, надання послуг населенню, відбудова інфраструктури, відновлення якості довкілля 2.Гарантії безпеки, надані Україні на основі міждержавних домовленостей, союзів та об'єднань, Європейське безпекове «перезавантаження» 3.Партнерство України з країнами-лідерами, зміцнення політичного, оборонного та економічного партнерства на основі академічної, наукової та технологічної досконалості. Партнерство України із іншими країнами світу надає можливості для України щодо надходження коштів за рахунок доходів від заморожених російських активів (програма ERA). 4.Вступ України до Європейського Союзу повноцінне входження в європейські природно-географічні, екологічні, економічні, соціальні та інноваційні спільноти та мережі 5.Реалізація Плану для Ukraine Facility, позитивний вплив на економіку системних структурних реформ у межах Ukraine Facility, співпраці з МВФ, євроінтеграції, стимулювання розвитку українського	1.Подальша ескалація та розширення військових дій, знаходження Луганської області у тимчасовій окупації на невизначений термін, посилює наявні негативні тенденції, а саме: падіння інвестиційної привабливості території області, наростання соціальної напруженості, відтік найбільш активного населення за кордон, втрата чоловічої частини населення 2.Демографічна криза, негативний природний приріст та старіння населення, високий рівень захворюваності та смертності населення, зокрема через військові дії; відтік та від'ємна міграція працездатного населення, у тому числі молоді за кордон 3.Геополітична невизначеність та ізоляція, розрив традиційних економічних, соціальних та родинних зв'язків. 4.Соціально-економічна дестабілізація. Вимушене переміщення людей та бізнесу в інші регіони України та за кордон, збіднення населення, високе безробіття, втрата майна, психологічні травми, залежність від гуманітарної допомоги та соціальних виплат, соціальна депресія, погіршення психологічного стану суспільства через війну та кризові явища. 5.Деградація промислового потенціалу під керівництвом країни – агресора рф. Втрата ключових підприємств через тимчасову окупацію території області, закриття та затоплення шахт,

виробництва завдяки програмам політики “Зроблено в Україні”, створення сприятливих умов для інвесторів та активної участі приватного сектору у відновленні. Секторальний розвиток та розвиток наскрізних напрямів: «зелений» перехід, цифрова трансформація та європейська інтеграція.

6. Відшкодування завданих збитків за рахунок рф як інструмент фінансування відбудови Луганської області. Створення міжнародного компенсаційного механізму, створення Комісії з розгляду заяв, що оцінюватиме заяви по суті та визначатиме розмір компенсацій.

7. Розвиток ринку капіталу України, створені довгострокові інструменти, яким довірятимуть інвестори: муніципальні, зелені та іпотечні облігації, сек'юритизація, розвиток приватних інвестиційних фондів, зокрема венчурних тощо

8. Посилений доступ до фінансово-ресурсних можливостей програм і фондів міжнародної технічної допомоги, Світового банку, МВФ та ЄС (щодо реформ), ЄБРР та ЄІБ (щодо інвестицій). Використання інноваційних фінансових інструментів, позики МБРР та МАР, позики МБРР під гарантії партнерів, донорські гранти та капітал, змішане фінансування IFC та гарантії MIGA. Допомога від Світового банку,

9. Державне стимулювання запровадження високоефективних технологій (4.0 Індустрія), стимулювання інвестицій в пріоритетні для регіону галузі економіки, впровадження політико-правових передумов реалізації заходів SMART- спеціалізації регіону на національному рівні.

10. Цифровізація та впровадження інноваційних технологій у виробництво, управління та сервіси. Підвищення попиту на публічні послуги, зокрема електронні; інтеграція України в Єдиний цифровий ринок ЄС, запровадження ГІС України

11. Житло для ВПО. Впроваджено дистанційне обстеження зруйнованого житла на тимчасово окупованих територіях, що сприяє наданню компенсацій. Сприяння впровадженню житлових програм для ВПО як на державному так і на місцевому рівнях

12. Реалізація державної політики щодо

закриття промислових підприємств та екологічне забруднення промислових зон, розрив логістичних ланцюгів. За оцінками мешканців, на окупованих територіях відбувається невідворотний занепад промисловості через безвідповідальне та некомпетентне управління рф.

6. «Порожній» ринок праці. Релокований бізнес відчуває гострий дефіцит кадрів, який лише посилюється, кількість вакансій перевищує кількість шукачів роботи, кваліфікація шукачів роботи не відповідає потребам бізнесу, «тіньовий ринок праці» через відмову чоловіків щодо офіційного працевлаштування

7. Скорочення міжнародної технічної допомоги та посилення конкуренції за інвестиційні ресурси та передові технології модернізації інфраструктури та вирішення екологічних, економічних і соціальних питань підтримки населення області. Міжнародні механізми компенсації за рахунок активів рф знаходяться на стадії розробки.

8. Відсутність достатньої державної підтримки розвитку постраждалих/деокупованих прифронтових регіонів. Від початку повномасштабного вторгнення всі власні надходження українського держбюджету йдуть на фінансування оборони; такі видатки займають приблизно половину бюджету. Всі цивільні видатки Держбюджету Україна фінансує за рахунок іноземної фінансової допомоги (так у 2025 році потреба у такому зовнішньому фінансуванні складала \$38,4 млрд.)

9. Дисбаланс на ринку енергетики України, руйнування та пошкодження енергетичної системи України внаслідок ракетних обстрілів з боку рф та наростаючого зносу основних фондів

10. Інфляційні процеси, що характеризуються зниженням купівельної спроможності населення, зростанням вартості енергоносіїв, транспортування, сировини, низький рівень платоспроможності населення, девальвація гривні, коливання національної валюти.

11. Заміновані території області потребують значних фінансових ресурсів на розмінування та відновлення ґрунтів, інших природних ресурсів

12. Відсутність мінімальних стандартів управління ризиками в сфері кіберінфраструктури створює прогалини у її захисті та кібербезпеці.

13. Низький рівень охоплення українських дітей за кордоном та ТОТ українською освітою сприяє їх відчуженню від України, та знижує

справедливої трансформації. Уряд ухвалив Державну цільову програму справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року, мета якої – забезпечення справедливої трансформації вугільних регіонів України шляхом комплексного розв’язання проблемних питань, зокрема в економічній, соціальній, культурній, житлово-комунальній та екологічній сфері, які виникають внаслідок зменшення видобутку вугілля та поступового закриття вугледобувних та суміжних підприємств, а також вирішення проблем місцевого розвитку, обумовлених функціонуванням вугільної галузі

13. Державна підтримка відновлення інфраструктури. Основне фінансування очікується від міжнародних фінансових організацій, а також з Держбюджету України. Усі проекти подаються через платформу DREAM та проходять автоматичну пріоритизацію за прозорою бальною системою. Спрощено закупівлі у будівництві та відновленні енергооб’єктів, а нові будівельні норми підвищують доступність інфраструктури для маломобільних людей.

14. Значні руйнування, завдані війною, водночас створюють і нові можливості для перепланування територій, впровадження сучасних ефективних мереж, що може суттєво поліпшити якість життя в регіоні, створити нові виміри інвестиційної привабливості подальшого розвитку регіону. Зокрема, унаслідок бойових дій значною мірою зруйновано застарілу інфраструктуру, що складала обтяжуючий «спадок», експлуатація якого ставала дедалі дорожчою та менш ефективною. У разі позитивного розвитку безпекової ситуації стануть можливими

15. Державна та місцева фінансова підтримка ВПО та суб’єктів підприємництва з Луганської області для започаткування та розвиток власної справи.

рівень залучення учнівства до українознавчого компонента

14. Зменшення податкових надходжень до бюджетів різних рівнів через подальшу перереєстрацію суб’єктів господарювання на інших територіях України, закріплення їх на нових територіях, що в свою чергу призведе до не повернення до Луганської області після деокупації.

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв’язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Луганської області. Взаємозв’язки

дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору, формулювання стратегічних та оперативних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

У ході проведеного дослідження соціально-економічного розвитку Луганської області в експертному середовищі вдалося виокремити рівень впливу та пріоритетність у вирішенні проблемних питань та в тих сильних позиціях, які регіону слід підсилювати.

Зазначені результати відображені у SWOT-матриці, наведеній нижче.

2.2. SWOT – матриця. Порівняльні переваги, виклики і ризики

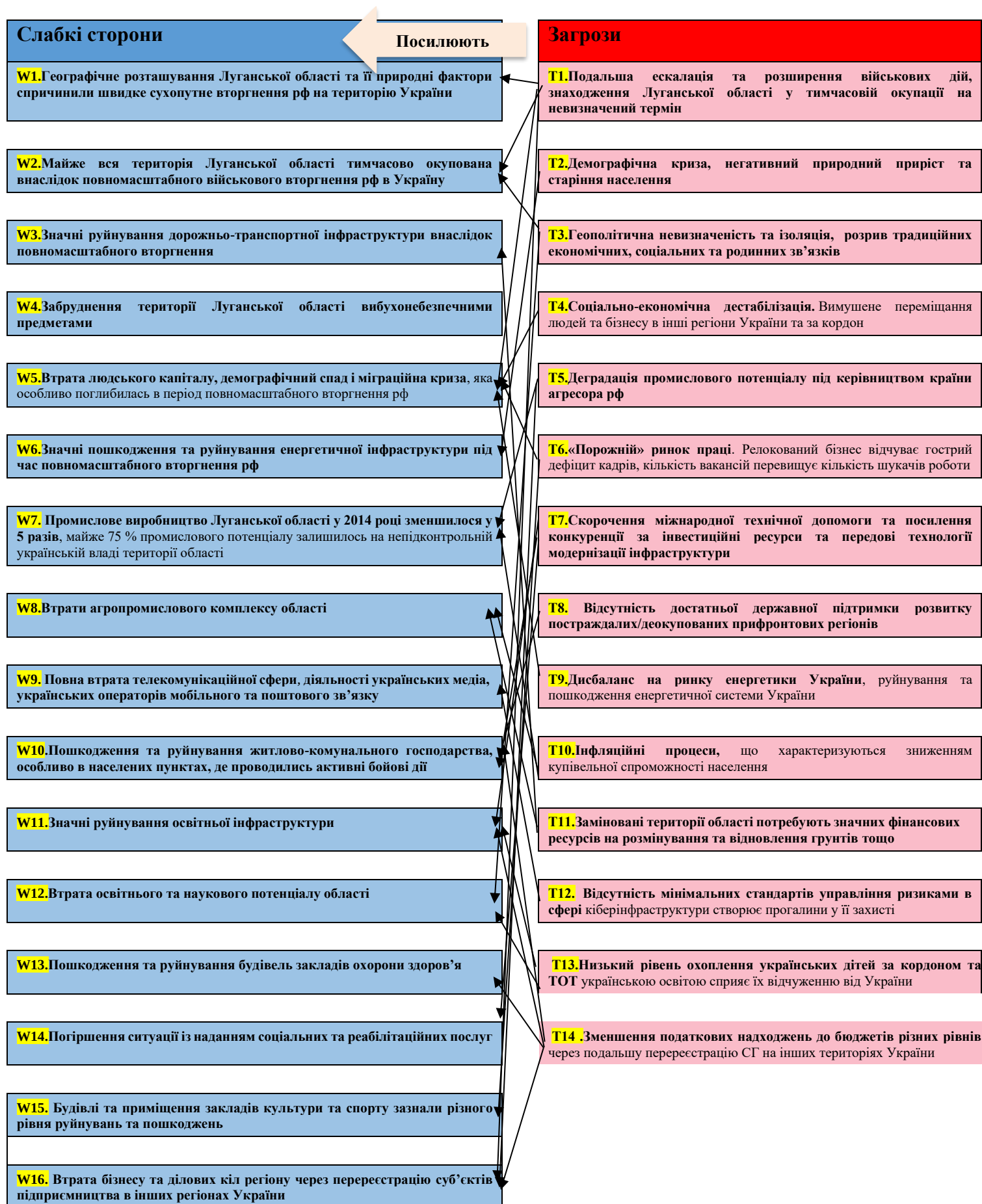
ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ

ВИКЛИКИ

РИЗИКИ

Порівняльні переваги

S4 – O1 Інституційна стійкість управління підтримана цифровізацією та впровадженням інноваційних технологій в управління та сферу сервісів. Завдяки стійкості органів влади й здатності військових адміністрацій ефективно діяти в евакуації, область має основу для швидкого відновлення управління після деокупації. Можливості цифровізації, інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС та державного стимулювання «розумних» технологій підсилюють цю перевагу, забезпечуючи основу для формування SMART-регіону з гнучким кризовим управлінням та використанням електронних сервісів.

S5, S15 – O15 Збереження суб'єктами господарювання Луганської реєстрації та збереження людського потенціалу області (ВПО) підтримується державною та місцевою фінансовою підтримкою ВПО та суб'єктів підприємництва з Луганської області для започаткування та розвиток власної справи. Участь ВПО та суб'єктів підприємництва з Луганській області у державних («Власна справа», «Доступні кредити 5-7-9%» та інші) та місцевих фінансових програмах надає можливість започаткувати власний бізнес та розвинути вже дієвий бізнес. Це надасть змогу створити нові робочі місця та збільшити економічну сталість регіону.

S6 – O8, O6 Активна міжнародна діяльність Луганської області підтримана потужною мережею міжнародного партнерства та довіри донорів відкриває доступ до фінансово-ресурсних можливостей програм і фондів міжнародної технічної допомоги, Світового банку, МВФ та ЄС, ЄБРР та ЄІБ тощо. Уже сформована співпраця з провідними донорами (США, Велика Британія, ЄС, Швейцарія, Швеція, Канада) створює міцну платформу для залучення ресурсів від міжнародних фінансових інституцій, в тому числі в рамках Плану Ukraine Facility. Це дає Луганщині конкурентну перевагу у відбудові, доступі до грантів та компенсаційного механізму за рахунок заморожених активів РФ.

S5, S7, S8, S9, S14 – O5, O8, O11 Сформована нова регіональна спільнота у вигнанні шляхом підтримки ВПО та надання їм якісних послуг, в тому числі на базі створених Хабів та впровадженні відповідних проектів та програм людського розвитку (житло для ВПО). Створені Хаби для ВПО, збереження освітніх і медичних закладів в евакуації та високий рівень самоідентифікації населення формують основу для соціально згуртованої, патріотичної спільноти. Можливості державних програм житлового забезпечення ВПО, підтримки молоді та освітніх ініціатив, допомога з боку міжнародних донорських організацій у реалізації проектів, наплалених на розвиток людського капіталу, стане рушієм відновлення області.

S7, S9, S10 – O4, O5, O10 Освітня, наукова та молодіжна стійкість підтримана входженням України до Європейського союзу та цифровізацією просторів. Переміщені заклади освіти, які продовжують роботу, у поєднанні з євроінтеграційними процесами у сфері освіти й науки відкривають шлях до оновлення освітньої інфраструктури на сучасних засадах. Програми цифровізації та підтримки інновацій сприятимуть створенню регіональної системи підготовки

кадрів для післявоєнної економіки. Збереження освітніх закладів і готовність до реформування дозволяють створити інноваційно-освітній хаб Східної України, орієнтований на цифрові професії, енергетику, логістику й екологію.

S11 – 04, 08 Громадська активність і волонтерський потенціал підтримані співпрацею із міжнародними донорськими організаціями. Мережа із громадських ініціатив та організацій Луганщини — унікальне підґрунтя для реалізації програм участі громадян у відбудові. Можливості партнерства з міжнародними донорами, фондами та програмами відновлення посилюють цю сильну сторону, роблячи область центром громадянського відродження Сходу України, національним центром розвитку демократії участі та партнерського врядування.

S12 – 012, 013 Культурна ідентичність як ресурс відновлення. Багата культурна спадщина та прагнення до української ідентичності дозволяють позиціонувати Луганщину як символ національної стійкості. Можливості державної підтримки відбудови культурної інфраструктури після деокупації області, туризму та промоції Луганської області роблять цю сферу стратегічною для формування нового позитивного іміджу області. Сформована українська ідентичність населення (92,3 % ВПО ототожнюють себе з Україною) і розвиток культурних ініціатив забезпечують символічну роль Луганщини як території національної єдності й відродження.

S12 – 07, 09 Відновлення природно-ресурсного потенціалу області та трансформація промисловості підтримані міжнародними, регіональними партнерствами та проєктами. Наявність родючих ґрунтів, мінеральних ресурсів і промислової традиції в поєднанні з державними програмами стимулювання інвестицій, «зеленої» трансформації та розвитку індустрії 4.0 відкривають можливості для трансформації та модернізації економіки після деокупації області. Відновлення через міжнародне фінансування створить сучасні екологічні виробництва на базі колишніх промислових центрів. Значний потенціал відновлюваної енергетики (сонячна, біоенергетика) та аграрного сектору створять економіку нового типу — енергоефективну, екологічно чисту та конкурентну Луганщину.

S15 – 01, 02 Збереження економічної активності та підприємницького потенціалу. Попри військову агресію та тимчасову окупацію значної частини території, у Луганській області зберігається високий рівень підприємницької активності. Така стійкість свідчить про збереження кадрового потенціалу, готовність бізнесу відновлюватися та повернутися до регіону після закінчення війни та деокупації Луганської області

S16 – 01, 08, 09 Збереження агропромислового комплексу через релокацію. Агропромислові підприємства Луганщини змогли релокуватися до інших регіонів України та частково змінити свою діяльність — від первинного виробництва до перероблення сільськогосподарської продукції. Поновлення роботи 147 підприємств створює основу для швидкого відновлення аграрного сектору після деокупації та формує потенціал для розвитку нових продуктів і технологій.

Виклики

W2 – O1, O10, O14 **Відновлення системи управління після деокупації.** Тривала окупація більшої частини території області, руйнування систем управління та надання послуг може припинитися внаслідок завершення війни, деокупації Луганської області, відновлення контролю української влади та державних інституцій. В результаті деокупації Луганської області необхідно буде забезпечити ефективне відновлення органів влади, налагодження сучасної системи управління на засадах цифровізації та відкритості. Тривала окупація майже всієї території області, що призвела до руйнування систем управління та надання послуг, може бути зменшена завдяки завершенню війни, деокупації та відновленню контролю української влади. Це створює виклик для регіону — забезпечити ефективне відновлення органів влади та інституцій управління, використовуючи досвід дистанційного адміністрування та цифрових сервісів. Важливо також отримати гарантії безпеки від країн – лідерів світу, наданих Україні на основі міждержавних домовленостей, союзів та об'єднань щодо недопущення повторного вторгнення РФ.

W3, W6, W10, W11, W13, W15 - O1, O8, O12, O13, O14 **Відбудова інфраструктури відповідно до нових стандартів після деокупації області.** Транспортна, енергетична, комунальна та соціальна інфраструктура може бути відновлена в рамках державної підтримки відбудови через платформу DREAM та міжнародні фінансові інструменти. Реалізувати відновлення інфраструктури необхідно за принципом «Build Back Better» — з урахуванням інклюзії, екологічності та стійкості, «справедливої трансформації».

W4 - O1, O2, O8 **Гуманітарне розмінування територій області після деокупації області.** Забруднення території Луганської області вибухонебезпечними предметами негативно впливатиме на її відновлення після деокупації. У зв'язку із цим, необхідно організувати ефективну систему гуманітарного розмінування із залученням міжнародних партнерів і приватного сектору. Забруднення територій вибухонебезпечними предметами потребує значних ресурсів, однак можливість створення міжнародного компенсаційного механізму та фінансування розмінування в рамках Ukraine Facility дає змогу організувати системну роботу з гуманітарного розмінування за участі державних, приватних та міжнародних партнерів.

W5 – O1, O5, O10, O11, O15 **Відновлення людського потенціалу та демографічного балансу після втрати людського капіталу внаслідок міграційної кризи та демографічного спаду.** Втрата людського капіталу та демографічний спад можуть бути пом'якшені через програми реінтеграції внутрішньо переміщених осіб, освітні ініціативи та підтримку зайнятості, що створює виклик щодо повернення та залучення молоді, спеціалістів і підприємців до відбудови регіону.

W6, W7, W8, W16 – O1, O5, O8, O9, O12, O14, O15 **Економічна трансформація промислового потенціалу області після деокупації області та**

відродження підприємництва на новій технологічній основі. Знищення промислового потенціалу області компенсується можливістю реалізації секторальної підтримки у межах Ukraine Facility та інвестицій у «зелену» економіку, що вимагає переходу від старопромислової моделі до нової економічної структури на засадах SMART-спеціалізації. Необхідно переорієнтувати економіку області на інноваційні та технологічні галузі, створити нову промислову ідентичність Луганщини.

W7, W16 – O15 Державна та місцева фінансова підтримка ВПО та суб'єктів підприємництва з Луганської області для започаткування та розвиток власної справи дозволить збільшити обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств та стимулюватиме суб'єктів підприємства залишатися на Луганській реєстрації, а після деокупації повернути підприємства на територію області

W11, W12 – O1, O3, O4 Відновлення освітнього та наукового потенціалу області. Руйнування освітньої та наукової інфраструктури й відтік кадрів можуть бути зменшені завдяки цифровізації, дистанційній освіті та інтеграції у європейський освітній простір, а викликом стане відновлення науково-освітнього потенціалу через створення нових кампусів і партнерств з університетами ЄС. Необхідно також створити умови для повернення освітян, формування регіональних освітніх хабів і наукових партнерств із закордонними ЗВО.

W13 - O1, O8, O10 Відновлення системи охорони здоров'я та соціального захисту після деокупації області. Недостатня доступність медичних і соціальних послуг може бути вирішена шляхом відновлення інфраструктури охорони здоров'я за підтримки міжнародних донорів, формування сучасної системи соціального захисту, орієнтованої на мобільність та цифрові сервіси. Необхідно створити сучасну мережу медичних і соціальних послуг на принципах мобільності, цифровізації та доступності.

W15 - O1, O8, O13 Відродження культурної інфраструктури та громадського життя після деокупації. Втрата культурної та спортивної інфраструктури частково компенсується державною та міжнародною підтримкою відновлення культурних закладів і громадських просторів, що відкриває можливість використати культуру як інструмент соціальної згуртованості та формування нової регіональної ідентичності Луганщини. Необхідно використати культуру та публічні простори як інструмент формування нової регіональної ідентичності та соціальної згуртованості.

W9 - O8, O10, O13 Відновлення інформаційного простору після деокупації області. Відсутність телекомунікаційної та медійної присутності України на окупованих територіях зменшиться завдяки цифровізації, розбудові ГІС України та створенню сучасної інформаційної інфраструктури, водночас головним викликом стане відновлення українського інформаційного простору та кібербезпеки після деокупації. Необхідно забезпечити відновлення української інформаційної присутності, кіберзахист і медійну стійкість регіону.

W1, W2 – T1, T2, T3 Тривала окупація та географічна вразливість. Луганська область стикається з численними ризиками, що виникають унаслідок поєднання її слабких сторін із зовнішніми загрозами. Географічна близькість до кордону з РФ та відсутність природних бар'єрів роблять регіон надзвичайно вразливим до воєнних дій. Ця слабкість підсилюється загрозою подальшої ескалації конфлікту та можливої тривалої окупації, що створює ризик затягування процесу відновлення, відсутності інвестицій і повернення населення. Це призводить до неможливості повноцінного відновлення системи управління, інвестиційної діяльності та повернення населення внаслідок воєнної нестабільності.

W3 – T5 Руйнування інфраструктури та ускладнення логістики. Масштабні руйнування транспортної, енергетичної та житлової інфраструктури поєднуються з небезпекою подальших атак і деградації промислового потенціалу України, що загрожує втраті логістичних можливостей і спроможності регіону виконувати свою економічну функцію та затягує процес відновлення після війни.

W4 – T7, T8, T11 Забруднення території вибухонебезпечними предметами. Величезні площі замінованих земель та екологічно пошкоджених територій підсилюються браком ресурсів на розмінування й відновлення природних екосистем, що створює ризик довготривалої непридатності територій для проживання та господарської діяльності, екологічного виснаження.

W5 – T2, T4 Демографічний спад і втрата людського капіталу. Демографічна криза, що проявляється у відтоку населення, старінні й міграції працездатних громадян, посилюється загрозою постійного виїзду молоді та негативним природним приростом, створюючи ризик дефіциту кадрів, соціальної депресії та втрати людського потенціалу, залежність від гуманітарної допомоги.

W5, W7, W16 – T14 Втрата людського капіталу, зменшення виробництва та податкова перереєстрація суб'єктів підприємництва призводять до згорання виробництва і руйнування економічної структури Луганської області. Зменшення обсягів виробництва тягне за собою втрату робочих місць, падіння бюджетних надходжень і відтік інвестицій, що створює загрозу тривалого економічного занепаду регіону.

W7, W16 – T5 Руйнування промисловості та виробничої бази. Руйнування промислових підприємств і деградація індустріальної бази, разом із загрозою подальшого закриття шахт та знищення логістичних ланцюгів, формують ризик економічного занепаду області, зростання безробіття й втрати конкурентоспроможності та економічної самодостатності області після деокупації.

W12 – T13 Втрата науково-освітнього потенціалу. Втрата освітнього й наукового потенціалу через евакуацію закладів освіти та фахівців поглиблюється низьким охопленням українською освітою дітей із окупованих територій та за кордоном, що несе ризик зниження рівня освіченості, інноваційності та

відчуження молоді від українського культурного простору. Це призводить також до зниження якості людського капіталу та зменшення інноваційного потенціалу.

W13, W14 – T4 Руйнування медичної та соціальної інфраструктури.

Руйнування медичної та соціальної інфраструктури, зокрема знищення закладів охорони здоров'я й брак кадрів, підсилюється соціальною дестабілізацією та зростанням потреб населення, що створює ризик різкого зниження якості життя та посилення соціальної напруженості.

W15 – T3. Втрата культурного середовища та ідентичності.

Знищення закладів культури й спорту та втрата культурного середовища підсилюються інформаційним тиском і пропагандою з боку окупаційної влади, що несе ризик ерозії української ідентичності, ослаблення громадянської єдності й зростання дезорієнтації населення. Це загрожує культурній ідентичності регіону, призводить до ослаблення соціальної згуртованості й громадянської активності.

W9 – T3 Відсутність телекомунікацій та інформаційного простору.

Відсутність українських телекомунікацій і медіа на окупованих територіях у поєднанні з інформаційною ізоляцією створює ризик викривлення суспільної свідомості, втрати довіри до держави та загрози національній безпеці.

W2 – T7 Фінансова залежність громад.

Залежність територіальних громад від зовнішнього фінансування, що виникла через втрату власних ресурсів, підсилюється ймовірним скороченням міжнародної технічної допомоги, формуючи ризик фінансової нестабільності та неспроможності громад забезпечувати базові послуги після припинення зовнішньої підтримки.

W3, W 6, W10, W11, W 13, W 15, W16 – T14 Дефіцит фінансового ресурсу.

Внаслідок того, що суб'єкти господарювання Луганської області перереєстровують свої підприємства на інших територіях України, зменшуються податкові надходження до місцевих бюджетів. Це значно ускладнює процес реалізації регіональних та місцевих програм розвитку та проєктів місцевого (регіонального) розвитку, направлених на людський розвиток, безпеку, ефективне функціонування системи управління, а також ставить під загрозу відбудову регіону після деокупації Луганської області.

У сукупності ці фактори створюють складну конфігурацію ризиків, що вимагає стратегічного управління, стійких механізмів реагування та системної державної політики, спрямованої на відновлення безпеки, людського потенціалу й економічної спроможності Луганської області.

Розділ III. Сценарії розвитку регіональної економіки

Актуалізація Стратегії зумовлена необхідністю врахування викликів, відображених у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, серед яких:

– наслідки повномасштабної війни РФ проти України та їх вплив на територіальні громади та Луганську область, підвищення ролі безпеки та стійкості до зовнішніх чинників;

– набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС, поглиблення ступеня виконання положень Угоди про асоціацію між Україною і ЄС та її державами-членами та переходу до початку переговорів про вступ України до ЄС;

– рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку щодо необхідності оновлення Стратегії для забезпечення зв'язку з планом та процесом відновлення

– внесення змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики»

– внесення змін до Закону України «Про основи національного спротиву»

– кліматичних зобов'язань України, зокрема щодо:

загальноекономічного зниження викидів парникових газів на 65% до 2030 року порівняно з 1990 роком (Другий Національно визначений внесок України до Паризької угоди);

відмови від використання вугілля на державних електростанціях до 2035 року (COP26, вступ до платформи Powering Past Coal Alliance (PPCA);

скорочення викидів метану на 30% до 2030 року від рівня 2020 року (COP26, долучення до ініціативи Global Methane Pledge);

врахування Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року;

Водної стратегії України на період до 2050 року;

Державної стратегії управління лісами України на період до 2035 року;

Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року.

Окрім того, Стратегія Луганської області на період до 2027 року ґрунтується на пріоритетних завданнях, спрямованих на європейську інтеграцію України, та стратегічних орієнтирах розвитку держави, визначених у:

– Меморандумі про економічну та фінансову політику від 21 березня 2025 р. в рамках спільної з Міжнародним валютним фондом програми Механізму розширеного фінансування (Extended Fund Facility);

– Рекомендаціях Європейської комісії, представлених у звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року (Brussels, 30 жовтня 2024 р., SWD (2024) 699 final);

– Плані України, схваленому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 р. № 244 (Офіційний вісник України, 2024 р., № 32, ст. 2035) в рамках інструменту підтримки Європейського Союзу на 2024-2027 роки Ukraine Facility (далі - План України);

– Умовах кредитного інструменту Світового Банку Development Policy Loan;

– Плані Перемоги, представленому Президентом України;

– Національній стратегії доходів до 2030 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1218 (Офіційний вісник України, 2024 р., № 11, ст. 722);

– Середньостроковій стратегії управління державним боргом на 2024-2026 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2023 р. № 1117 (Офіційний вісник України, 2023 р., № 99, ст. 5913);

– Дорожній карті реформування системи управління публічними інвестиціями на 2024-2028 роки;

– Законі України від 8 травня 2025 р. № 4417-IX «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови».

Моделювання сценаріїв розвитку Луганської області на період до 2027 року здійснювалося на основі опису послідовності подій від теперішнього до майбутнього стану розвитку регіону, що ґрунтується на припущеннях.

Необхідною умовою планування сценаріїв розвитку, крім об'єктивного аналізу ситуації у регіоні, стали найбільш вірогідні прогнози, побудовані на зафіксованих воєнно-політичних та соціально-економічних тенденціях розвитку України та Луганської області.

Сценарії будувалися на підставі демографічного та економічного прогнозів розвитку регіону, а також шляхом обговорення з громадськістю. Було опрацьовано кілька варіантів сценаріїв розвитку, а саме: **базовий** і один альтернативний сценарій – **оптимістичний**.

Альтернативні базовому сценарію опрацьовані для подальшого перегляду, корекції (за потреби) цілей регіональної стратегії та стратегічного бачення.

Під час моделювання враховувалися такі **загальнонаціональні тенденції**:

З 2022 р. та по теперішній час країна-агресор продовжує цілеспрямовано руйнувати об'єкти критичної інфраструктури та промисловості. Продовження війни ускладнює логістику, негативно впливає на зовнішню торгівлю та поглиблює структурні дисбаланси.

Економічне зростання України у 2024 році стримували нижчий, порівняно з 2023 роком, врожай, продовження бойових дій, ракетні атаки на енергосистему, дисбаланси на ринку праці.

Однак, економіка України у 2024 році продовжила адаптуватись до кризових реалій війни. За даними Держстату, зростання реального валового внутрішнього продукту у 2024 році порівняно з 2023 роком становило 2,9 відсотка.

Основними чинниками економічного відновлення України у 2024 році було зростання кінцевих споживчих витрат домашніх господарств, експорту товарів і послуг та валового нагромадження основного капіталу.

Прискорення інфляції у 2024 році пояснюється високими витратами бізнесу на енергоресурси та оплату праці, ефекти від девальвації гривні в умовах значної частки імпорту та низького врожаю плодово-овочевих культур 2024 року через посуху.

Основним фактором зменшення експорту стало зниження поставок продовольчих товарів та сировини для їх виробництва, що є наслідком впливу несприятливих погодних умов, та відповідно зменшення врожаю зернових та олійних культур, перебої в маршрутах експорту внаслідок посилених атак на морські порти України.

Найбільше знизився експорт зернових культур, олій та жирів, насіння олійних культур. У січні-квітні 2025 р. експорт товарів та послуг скоротився на 8,5 % порівняно з аналогічним періодом 2024 року, тоді як імпорт зріс на 9,4 відсотка. Від'ємне сальдо торговельного балансу за методологією платіжного балансу становило 13,95 млрд. доларів США.

Ситуація на валютному ринку залишається контрольованою - за підсумками травня 2025 р. середньомісячне значення обмінного курсу становило 41,5 гривні за долар США, а в середньому за 2024 рік - 40,2 гривні за долар США. Станом на кінець травня 2025 р. міжнародні резерви України становили 44,5 млрд. доларів США. Рекордний рівень резервів зумовлений значними обсягами надходжень від міжнародних партнерів.

Очікується, що валовий внутрішній продукт у 2025 році продовжить зростати, але повільнішими темпами - на рівні 2,7 відсотка. Ризиками для економічного зростання залишаються безпековий фактор, зокрема продовження обстрілів об'єктів енергетичної та транспортної інфраструктури, продовження руйнації виробничих потужностей.

З іншого боку, негативні економічні наслідки війни пом'якшуватимуть підтримка міжнародних партнерів, адаптація економічних агентів до нових реалій та скоординовані заходи, які вживаються Урядом для підтримки макроекономічної стабільності та вітчизняного бізнесу.

До кінця 2025 року очікується уповільнення темпів інфляції до 9,5 відсотка. При цьому цінова динаміка протягом 2025 року перебуватиме під впливом різноспрямованих факторів. З одного боку, на уповільнення темпів інфляції впливатимуть мораторій на підвищення деяких тарифів, стриманий попит, насичення ринку товарною пропозицією і відносна стабільність на валютному ринку. З іншого боку, залишатимуться потенційні ризики у вигляді підвищення витрат виробників та перешкод у логістиці, що призведе до перенесення додаткових витрат на ціни для кінцевого споживача.

Дефіцит кадрів, який вже зараз відчуває значна частина підприємств, буде ставати дедалі гострішим в умовах продовження військових дій і збережеться також після їх припинення.

Одночасно із зменшенням пропозиції робочої сили на ринку праці в умовах війни зростає безробіття. Через внутрішню міграцію та передислокацію бізнесу найбільша активність пошукачів/ок спостерігається в областях Заходу України.

Релокація бізнесу до західних областей України стала важливим драйвером збереження підприємницького потенціалу України. Однак релокований бізнес стикнувся із проблемами щодо невідповідності інженерної, транспортної інфраструктури та промислових майданчиків потребам промислових підприємств, ускладненого одночасним переміщенням та розселенням значної

кількості працівників/иць та членів їх родин, як і просто ВПО, із забезпеченням їх базовими соціальними та житлово-комунальними послугами.

Подальший економічний розвиток України значною мірою буде залежати від тривалості та перебігу активної фази військових дій, обсягів фінансової допомоги міжнародних партнерів та динаміки міграційних процесів. Зниження рівня безпекових ризиків та підтримка міжнародних партнерів у подоланні наслідків війни створюватимуть передумови для відновлення інвестиційної активності в Україні. Також це сприятиме поверненню вимушених мігрантів, що стане вагомим фактором економічного відновлення у середньостроковій перспективі.

Базовий сценарій

(модель майбутнього стану, яка передбачає продовження існуючих тенденцій та інерційних процесів, без урахування кардинальних змін чи значних втручань. Він слугує відправною точкою для порівняння, показуючи, що станеться, якщо не вживати додаткових заходів для досягнення певних цілей, та дозволяє оцінити, які додаткові зусилля потрібні для реалізації стратегічних цілей)

Базовий сценарій передбачає, що область рухається за інерцією. Територія області залишається окупованою і зовнішні та внутрішні фактори впливу залишаються незмінними. Активні військові дії продовжуються в умовах поступового зниження зовнішньої бюджетної та військової підтримки України, прискорюється скорочення чисельності населення за рахунок військових втрат та еміграції, проведення реформ відбувається повільно, проводиться робота по вступу України до ЄС. 30 вересня 2025 року Україна завершила процес скринінгу на відповідність законодавства асquis ЄС. Проаналізовано понад 100 тисяч сторінок українського законодавства. Завершення скринінгу означає, що Європейська комісія може розпочати підготовку до відкриття переговорів за окремими главами та кластерами.

Регіональний рівень:

Базовий сценарій розвитку Луганської області на період до 2027 року у ситуації, коли регіон залишається під окупацією, а бойові дії тривають, передбачає збереження основних інституційних, людських і соціальних ресурсів регіону в умовах обмеженого впливу держави та міжнародних партнерів. Це сценарій **стриманої стійкості**, у межах якого основна увага зосереджується не на фізичному відновленні територій, а на збереженні людського капіталу та регіональної ідентичності, підтримці інституційної спроможності управлінських структур для подальшого швидкого переходу до відбудови після деокупації.

Станом на 2025 рік майже уся територія Луганської області залишається під тимчасовою окупацією російської федерації. Луганська обласна військова адміністрація, військові адміністрації громад та обласні інституції продовжують функціонувати в евакуації — переважно у Дніпрі, Києві, Рівному, Львові,

Полтаві, Харкові тощо. На підконтрольній державі території залишаються лише окремі представницькі офіси та координаційні центри. Значну частину промислової, транспортної та енергетичної інфраструктури зруйновано або пошкоджено.

Попри втрату територій, зберігається **інституційна стійкість** — Луганська ОВА, 26 військових адміністрацій населених пунктів області, освітні, культурні та громадські установи продовжують роботу в евакуації. Це дозволяє підтримувати керованість регіону, вести облік пошкоджених об'єктів та брати участь у національних і міжнародних програмах допомоги. Основна мета сценарію полягає у **збереженні управлінської системи, людського потенціалу та соціальної єдності**.

В умовах війни ключовим ресурсом регіону стають люди — внутрішньо переміщені особи, які зберігають прив'язаність до Луганщини та готовність повернутися після звільнення. Близько 68 % ВПО декларують намір повернення, а понад 90 % ототожнюють себе з українським суспільством. Це створює основу для формування нової «спільноти Луганщини у вигнанні», що забезпечує громадську активність, волонтерську діяльність і культурне відтворення ідентичності. Одночасно в умовах тривалої евакуації виникають ризики психологічного виснаження, втрати довіри до перспектив деокупації та зниження участі у суспільному житті, що потребує цілеспрямованої політики підтримки ментального здоров'я та згуртованості.

Важливою складовою базового сценарію є **збереження освітньої та наукової інфраструктури**. П'ять університетів і шістнадцять коледжів Луганщини, переміщені в інші регіони України, продовжують навчальний процес, утворюючи єдину освітню мережу у вигнанні. Їх діяльність підтримується грантовими програмами ЄС, ПРООН та Міністерства освіти і науки України. На цій основі формується «Освітній хаб Луганщини», покликаний зберегти кадровий потенціал і забезпечити підготовку спеціалістів для післявоєнного відновлення.

В економічному аспекті сценарій орієнтований на **збереження бізнесу та виробничих компетенцій у релокації**. Підприємства, які евакуювалися з області, беруть участь у програмах підтримки малого і середнього бізнесу, створюють кооперації та партнерства з громадами приймаючих регіонів. Водночас відсутність доступу до територій, інвестиційної привабливості та ресурсної бази не дозволяє здійснювати відновлення промислового комплексу чи енергетичної системи. Економічна діяльність залишається переважно гуманітарною та грантовою.

У культурній та інформаційній площині основним завданням є **збереження української ідентичності Луганщини**. Продовжується реалізація ініціатив «Луганщина – Світанок України», створюються культурні осередки у Дніпрі, Полтаві, Києві, інших містах, де проводяться виставки, фестивалі та дискусії про майбутнє регіону. Культурна дипломатія у вигнанні стає одним із інструментів протидії російській пропаганді на окупованих територіях.

Таким чином, базовий сценарій не є сценарієм відновлення у класичному розумінні. Це сценарій **виживання, адаптації та збереження**, у межах якого ключові дії спрямовані на:

- збереження освітнього, кадрового та культурного потенціалу;
- посилення міжнародної підтримки регіону;
- консолідацію громади Луганщини як цілісної української спільноти;
- підтримку функціонування адміністративних структур в евакуації;
- розвиток цифрових платформ управління відновленням.

До 2027 року очікується збереження стабільної управлінської вертикалі в евакуації, формування системи координації з громадами, збільшення кількості освітніх і культурних проєктів та посилення співпраці з міжнародними партнерами. Хоча фізичне відновлення території залишається неможливим, Луганщина зберігає своє місце в інституційній, освітній та культурній структурі України, виступаючи символом стійкості, пам'яті та незламності.

Цей базовий сценарій розвитку Луганської області — **сценарій стратегічного збереження**, покликаний утримати людський, інтелектуальний та управлінський потенціал регіону, створюючи основу для подальшого переходу до етапу відновлення після деокупації та повернення території під контроль України.

Оптимістичний сценарій

(область активно використовує можливості в таких умовах: деокупація Луганської області, відновлення контролю української влади над територією Луганської області, проведення відбудови інфраструктури, відновлення діяльності державних інституцій та системи надання послуг для населення, проводиться розмінування території Луганської області, проводиться очищення території від небезпечних предметів, впроваджується система безпеки від надзвичайних ситуацій, відроджується діяльність українських телекомунікацій і медіа).

Регіональний рівень:

Оптимістичний сценарій розвитку Луганської області базується на передумовах повного відновлення територіальної цілісності України, відновлення контролю української влади над усією територією області, успішній демілітаризації, розмінуванні та стабілізації безпекової ситуації.

У цих умовах може розпочатися масштабна відбудова інфраструктури, відновлення роботи державних інституцій, освітніх і медичних закладів, телекомунікацій, транспорту та системи надання послуг населенню. Луганська область переходить від стану виживання до моделі «відновлення через розвиток», використовуючи державні програми, міжнародну допомогу та

власний людський потенціал для створення сучасної європейської регіональної економіки.

Після завершення активних бойових дій область поступово деокуповується. Відновлюється українська адміністративна, правоохоронна та судова система, розпочинається активна фаза реконструкції в межах державних і міжнародних програм по великому відновленню в рамках «Ukraine Facility» та «RebuildUA». Головною передумовою успішної відбудови є розмінування та очищення територій, що дозволяє повернути безпечне пересування, електро- і водопостачання, логістику, телерадіозв'язок і поштові сервіси.

Метою оптимістичного сценарію є повернення Луганської області до українського правового, соціального та економічного простору через безпечну реінтеграцію, відновлення інфраструктури, створення сучасної інноваційної економіки й формування гідних умов життя для населення. На початковому етапі після деокупації в громадах, які перебували в тимчасовій окупації з 2014 року, формуються військові адміністрації з поступовим переходом до повноцінного місцевого самоврядування.

Активно розвивається система електронного врядування (e-Dem, DREAM, Diia), яка забезпечує прозорість і швидкість управлінських рішень. Відновлюється система цивільного захисту, функціонують підрозділи ДСНС, поліції, медичні служби та система раннього сповіщення про загрози. До 2027 року 100 % території області очищуються від вибухонебезпечних предметів.

Відновлення інфраструктури стає основним вектором розвитку регіону. Проводиться масштабна реконструкція транспортних, енергетичних, комунальних і житлових мереж. Відновлюється понад шість тисяч кілометрів автомобільних доріг, десятки мостів і залізничних сполучень, модернізуються підстанції та системи очищення води.

Упроваджується цифрова інфраструктура — мобільний зв'язок, телерадіомовлення, поштові сервіси, безкоштовні Wi-Fi-зони у публічних просторах. Розвиваються енергетичні проєкти з використанням відновлюваних джерел енергії: сонячної, біо- та гідроенергетики.

Економіка області набуває нової структури: від колишньої вугільно-промислової моделі вона переходить до диверсифікованої, екологічної та інноваційної системи. Створюються індустріальні парки, які залучають українських та європейських інвесторів. Активно розвивається малий і середній бізнес завдяки пільговому кредитуванню та грантовим програмам. У сфері будівництва, логістики, переробки й сервісу створюється понад двадцять тисяч робочих місць.

Відроджується аграрний сектор: після розмінування сільськогосподарських земель Луганщина знову стає потужним виробником зернових, соняшнику та біомаси.

Після деокупації починається активне повернення внутрішньо переміщених осіб. На територію області повертаються люди, серед них молодь, фахівці, підприємці та освітяни. На базі університетів Луганської області створюється

Луганський освітньо-науковий хаб, інтегрований у європейський освітній простір.

Відновлюються школи, дитячі садки, професійно-технічні навчальні заклади. Освітній процес стає цифровим, із акцентом на STEM-освіті та професійній перепідготовці ветеранів і жінок. Науковці Луганщини беруть участь у спільних дослідницьких і стартап-проектах у сферах енергетики, логістики та агротехнологій.

У соціальній сфері відновлюється система охорони здоров'я: ремонтуються лікарні, створюються мобільні медичні бригади, впроваджується нова модель соціальних сервісів «єДопомога». Ветерани війни, ВПО та постраждалі від бойових дій отримують доступ до програм психологічної реабілітації та професійної адаптації. У громадах відкриваються оновлені центри культури, спорту та молодіжні простори, де формується нова спільнота Луганщини.

Особлива увага приділяється культурі та формуванню ідентичності. Луганщина стає символом незламності та відродження. Відновлюються музеї, театри, бібліотеки, історико-культурні заповідники, розвивається внутрішній туризм — еко-, історичний і культурний. Запускаються туристичні маршрути «Донбас нескорений» і «Сіверський Донець — річка життя». Культурна та освітня дипломатія регіону стає частиною загальноукраїнського бренду відновленої України.

В рамках даного сценарію очікується повне відновлення системи управління, очищення територій від мін та вибухонебезпечних предметів, відновлення промислового та аграрного потенціалу області. Населення області відновлює свою чисельність, створено понад 20 тисяч нових робочих місць, а всі громади мають власні стратегії розвитку. Рівень довіри до влади сягає понад 70 %, що свідчить про успішну реінтеграцію регіону.

Оптимістичний сценарій розвитку Луганської області — це сценарій повноцінного повернення регіону до українського державного, соціального та економічного простору. Його головні принципи — безпека і стабільність, відбудова через модернізацію та розвиток людського потенціалу. Луганщина стає прикладом реінтегрованого, сучасного та стійкого регіону, який після руйнувань війни перетворюється на простір можливостей, партнерства та європейської інтеграції, символ відродження і сили українського народу.

Розділ IV. Стратегічне бачення розвитку Луганської області

Виходячи з матеріалів дослідження соціально-економічного стану області, думок місцевих експертів, науковців, працівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, сформульовано стратегічне бачення розвитку Луганської області:

Луганська область - спільнота людської гідності, єднання та незламності, де головною цінністю є людина, взаємна повага і підтримка.

Регіон, який формує «Освітній і науковий осередок Луганщини у вигнанні» як основу майбутнього відродження.

Регіон, який створює «Цифрову Луганщину» як платформу взаємодії громадських, освітніх, бізнесових і культурних спільнот у цифровому просторі.

Регіон соціальної згуртованості, міжнародних, міжрегіональних, міжмуниципальних партнерств, якісних соціальних сервісів та психологічної допомоги, які сприяють збереженню людського капіталу, професійних об'єднань і довіри.

«Луганщина незламна», попри втрати й випробування позиціонує себе як спільнота культурної ідентичності, історичної пам'яті, інформаційної стійкості та нескореності у складі єдиної та незалежної України.

Управлінський та людський потенціал Луганської області інтегрує навколо себе зацікавлені сторони щодо сучасних форм управління, партнерств та послуг і підтримки лучанчан, залучаючи вітчизняних і закордонних партнерів, послідовно дотримуючись інклюзивного розвитку.

Розділ V. Стратегічні та оперативні цілі, завдання розвитку Луганської області на період до 2027 року

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання
1. Розвиток орієнтований на людину	1.1. Розбудова якісної системи освіти, орієнтованої на потреби внутрішньо переміщених осіб	1.1.1. Забезпечення рівного доступу та підвищення якості дошкільної, загальної середньої освіти, у тому числі за рахунок дистанційних форм навчання 1.1.2. Формування «Освітнього та наукового осередку Луганщини у вигнанні» (підтримка переміщених закладів вищої, передвищої та професійно-технічної освіти, науковців та студентів, формування нових партнерств та комунікацій) 1.1.3. Трансфер знань, підтримка інноваційних досліджень та передача технологій на основі використання ланцюгів «освіта – наука – виробництво», співробітництво між навчальними закладами, науково-дослідними установами і підприємствами України та зарубіжжя, входження в Європейські інноваційні мережі

	1.2.Формування доступного, інклюзивного, здоров'язберігаючого простору для фізичного, психологічного та ментального відновлення та розвитку людини.	1.2.1. Формування спроможної мережі закладів охорони здоров'я, орієнтованої на профілактику захворювань і реагування на ключові ризики, визначені за результатами аналізу детермінант здоров'я населення. 1.2.2.Охорона материнства та дитинства, поширення знань та практик щодо збереження репродуктивного здоров'я. 1.2.3.Психологічна, реабілітаційна, соціальна підтримка населення, забезпечення його ментального здоров'я та життєстійкості
	1.3. Збереження культурної спадщини регіону. Формування системи зміцнення локальної ідентичності та культурного розмаїття на основі історичної пам'яті	1.3.1. Формування цифрового простору «Луганщина культурна», промоція нематеріальної культурної спадщини, популяризація туристичного потенціалу області та територіальних громад. 1.3.2. Створення умов для забезпечення населення базовим набором культурних послуг. 1.3.3. Новітня бібліотека Луганщини: запровадження нових інформаційно бібліотечних послуг на основі інформаційно комунікаційних технологій. 1.3.4. Підтримка культурних ініціатив, проведення культурних заходів, створення відео-аудіопродуктів про історію та культуру Луганщини. 1.3.5. Запровадження мистецьких програм для дітей, молоді, ВПО, спрямованих на зміцнення національної ідентичності.
	1.4. Забезпечення розвитку якісних і доступних соціальних послуг у відповідності до потреб людини	1.4.1.Формування системи надання доступних соціальних послуг відповідно до потреб переміщених осіб шляхом запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей та інклюзії. 1.4.2.Розбудова системи соціального житла, поетапне розселення внутрішньо переміщених осіб, які проживають в місцях тимчасового проживання, з урахуванням особливостей потреб окремих категорій осіб (осіб з інвалідністю, багатодітних сімей, літніх людей тощо) та принципу єдності родин. 1.4.3.Підтримка інтеграції внутрішньо переміщених осіб у соціально-економічне

		середовище приймаючих громад, забезпечення зайнятості та самозайнятості.
	1.5.Економічна підтримка переміщених осіб та релокованого бізнесу	1.5.1.Покращення доступу переміщених осіб до ринків праці через підвищення трудової мобільності та адаптації до місцевих потреб, впровадження сучасних онлайн-платформ навчання, сертифікації, наставництва для переміщених осіб, дітей та молоді. 1.5.2.Освіта впродовж життя на принципах рівних можливостей для професійного розвитку особистості, запровадження курсів з перекваліфікації, ІТ-грамотності, підприємництва 1.5.3.Підвищення професійних компетенцій переміщених осіб, впровадження навчальних програм 1.5.4. Запровадження програм підтримки ВПО та релокованого бізнесу, направлених на створення або розвиток власної справи. 1.5.5.Створення цифрової платформи підприємців Луганщини для сприяння співпраці, менторства та підтримки бізнесу.
2. Забезпечення стійкості та ефективності регіонального публічного управління та партнерства.	2.1. Формування згуртованого патріотичного громадянського суспільства на засадах української національної ідентичності та соціальної включеності.	2.1.1.Зміцнення соціальної згуртованості населення навколо військових адміністрацій, формування активної платформи комунікацій влади та громадськості незалежно від місця їхнього проживання (інші регіони України, за кордоном) 2.1.2.Створення належних умов для національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання молоді, співпраця із ветеранами війни 2.1.3.Підтримка розвитку спільнот взаємодопомоги, громадських центрів підтримки луганчан в приймаючих громадах, волонтерства, підвищення рівня громадянської освіти та політико-правової культури луганчан. 2.1.4.Створення умов для розвитку, успішної самореалізації та соціальної інтеграції молоді у місцеве суспільство з урахуванням ідентичності Луганщини. 2.1.5.Партисипативне управління (підвищення участі громадян у прийнятті управлінських рішень), розробка Статутів територіальних громад.

	2.2.Інституційно стійка, цифровізована, стала система управління	2.2.1.Цифрова трансформація системи управління та впровадження електронних послуг 2.2.2.Створення е-платформи «Цифрова Луганщина» 2.2.3.Системне впровадження ефективного врядування, у тому числі на засадах Е-демократії (e-Dem) 2.2.4. Посилення інституційної спроможності діяльності військових адміністрацій релокованих громад, зокрема у сфері стратегічного планування, управління публічними інвестиційними проектами, просторового планування та управління, підготовка належного кадрового резерву. 2.2.5. Формування мобільних та швидких управлінських команд та мобілізація ресурсів, які можуть бути використані негайно під час деокупації
	2.3.Ефективні партнерства та комунікації	2.3.1. Регіональна школа проектного менеджменту (підтримка інституцій регіонального розвитку та міжнародного співробітництва, у тому числі проектних офісів, створення проектних команд, залучення коштів в рамках проектного менеджменту) 2.3.2. Ефективне міжнародне, міжрегіональне, приватно-публічне, міжвідомче співробітництво Луганської області із зацікавленими сторонами та партнерами, забезпечення представництва Луганщини в національних і міжнародних форумах, міжнародних тематичних ініціативах 2.3.3.Підтримка розвитку міжмуніципальної співпраці між військовими адміністраціями Луганської області, розвиток Мережі Хабів ВПО 2.3.4.Збереження професійних еліт Луганщини (розвиток та підтримка мереж лікарів, вчителів, митців, інженерів та місцевих лідерів) 2.3.5. Забезпечення участі луганчан у програмах міжнародної солідарності, грантовій та проектній діяльності.

	2.4. Забезпечення ефективного планування відбудови та підготовки до деокупації	2.4.1. Формування кадрового резерву працівників для організації управління та надання базових послуг на деокупованих територіях. 2.4.2. Здійснення першочергових заходів відновлення системи публічної влади на деокупованих територіях та забезпечення її стійкості. 2.4.3. Проведення аналізу обсягів руйнувань та завданої шкоди житловій, соціальній, промисловій критичній інфраструктурі та природним ресурсам регіону внаслідок російської агресії, визначення пріоритетів та механізмів її відбудови за принципом «Build Back Better». 2.4.4. Сприяння забезпеченню справедливої компенсації завданої шкоди населенню, інфраструктурі та економіці. 2.4.5. Створення безбар'єрного простору Луганської області при відбудові та відновленні (врахування при відбудові та відновленні зруйнованих об'єктів фізичного оточення положення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366) за напрямком «Фізична безбар'єрність»)
3. Безпека та інформаційна стійкість регіону	3.1. Оборона та захист	3.1.1. Підтримка системи оборони, допомога військовим частинам 3.1.2. Реінтеграція ветеранів війни до цивільного життя, реалізація Політики Героїв та меморіалізація війни, посилення соціальної захищеності ветеранів війни та членів їх сімей 3.1.3. Формування кіберінфраструктури та кібербезпека 3.1.4. Документування втрат і свідчень про злочини з боку агресора (системне фіксування фактів воєнних злочинів, культурних втрат — для майбутньої справедливості й відновлення)
	3.2. Інформаційна безпека регіону	3.3.1. Розробка нового бренду Луганської області «Луганщина незламна» 3.3.2. Освітня дипломатія (просування луганських освітніх і наукових ініціатив на всеукраїнському та

		міжнародному рівнях для підтримки репутації регіону) 3.3.3.Протидія дезінформації та російським наративам через медіа, освіту й культуру 3.3.4.Розроблення цифрового архіву історичної пам'яті про Луганщину — людей, події, установи, зруйновані війною. 3.3.5. Підтримка незалежних медіа й блогерів, які працюють на формування українського інформаційного простору регіону. 3.3.6. Навчання громадських лідерів, посадовців і молоді з цифрової безпеки та медіаграмотності.
--	--	--